

KNNV

Vogelwerkgroep

De Bevelanden

Mededeling no. 28

**Inventarisatie Huis- en Oeverzwaluwen op
De Bevelanden**

2006

(Provincie Zeeland)

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Beschrijving onderzoeksgebied	4
Het weer in het broedseizoen van 2006	5
Werkwijze	6
Resultaten :	8
<i>-Hals van Zuid-Beveland</i>	9
<i>-Zuid Beveland</i>	10
<i>-Noord Beveland</i>	13
Evaluatie	14
Conclusie	16
De Oeverzwaluw	17
Oeverzwaluwen op de Bevelanden	18
Werkwijze	20
Dankwoord	21
Literatuurlijst	22

Inleiding

Ook dit jaar is het wederom gelukt om de Zeeuwse Bevelanden gebiedsdekkend op broedende Huiswaluwen te inventariseren, dit alweer voor het vierde jaar op rij, fantastisch!! Dit is natuurlijk dankzij de enthousiaste Huiswaluwentellers van Vogelwerkgroep de Bevelanden maar ook door enkele tellers die geen lid zijn van de onze Vogelwerkgroep. Ook in 2006 is er weer zeer nauwgezet te werk gegaan en zullen de resultaten het werkelijke aantal zeer dicht benaderen.

Na een korte beschrijving van de Bevelanden, het weer in het broedseizoen en de gevolgde werkwijze, worden de resultaten besproken van de inventarisatie die in de zomer van 2006 werd uitgevoerd van broedende Huiswaluwen; en dit jaar ook van de Oeverwaluw zoals de titel van het verslag al verradt. Van de Oeverwaluw werd dit seizoen een grote kolonie ontdekt die er zelfs al wat langer zit. Tijd dus om deze soort eens in het zonnetje te zetten. Maar daar later meer over in dit verslag.

Voor een uitgebreide bespreking over de Huiswaluw, het voorkomen in Zeeland en de historie van de Huiswaluwkolonies op de Bevelanden verwijs ik naar het rapport van 2003.

Oude rapporten (2003- 2005) over de inventarisaties van de Huiswaluw op de Bevelanden zijn tegenwoordig ook te downloaden op: www.vwgdebevelanden.nl

Beschrijving onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied betreft de Hals, Zuid en Noord-Beveland (47.000 ha).

De Hals van Zuid-Beveland heeft een totaaloppervlak van circa 120 vierkante kilometer. En bevindt zich grofweg tussen het Schelde-Rijn kanaal en het kanaal door Zuid-Beveland. Het landschap wordt gedomineerd door grootschalige akkers en in mindere mate fruitteelt. Langs de Oosterschelde en Westerschelde bevinden zich enkele schorregebieden. Aan de oostkant bevindt zich het Markizaat, een groot zoetwaternatuurgebied. De Hals telt 11 dorpen, 6 gehuchten en enkele oude boerenhofsteden.

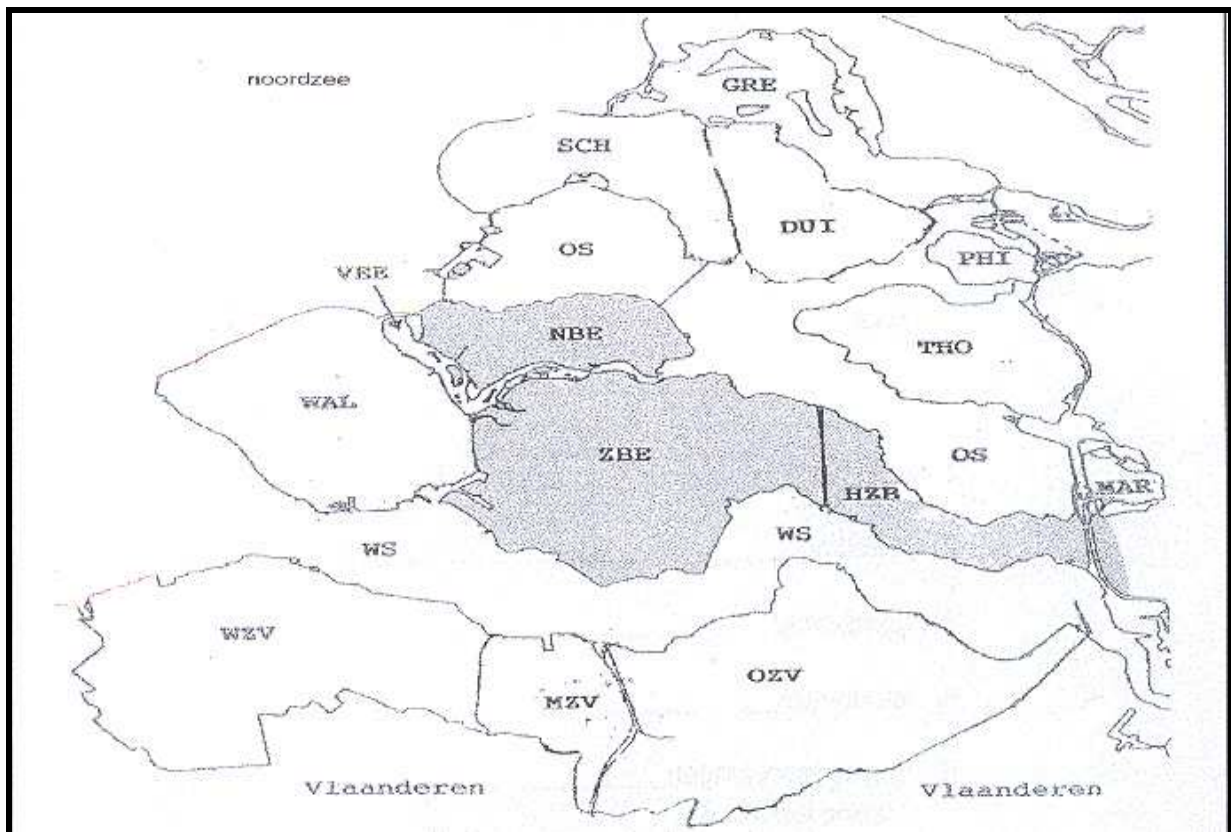
Zuid-Beveland bevindt zich tussen het kanaal door Zuid Beveland en de Sloedam en is circa 250 vierkante kilometer groot.

Het gebied bestaat uit polders waar veel akkerbouw, fruitteelt en in mindere mate veeteelt wordt bedreven. Alleen in de Zak van Zuid-Beveland komt nog oudland voor met kleine polders omringd door bloemrijke dijken. Aan de noordkant bevindt zich het Veerse Meer, een brakwatermeer voor veelal recreatief gebruik.

Zuid-Beveland telt naast de stad Goes 14 dorpen en 6 gehuchten.

Noord-Beveland is circa 100 vierkante kilometer groot en ligt tussen de Oosterschelde en het Veerse Meer in. Hier wordt het landschap gedomineerd door grootschalige akkerbouw en wat veeteelt. Aan de noordzijde bevinden zich enkele inlagen die natuurgebied zijn.

Noord-Beveland telt 5 dorpjes en 2 gehuchten.

Het weer in het broedseizoen van 2006

Het weer is enorm van invloed op de broedresultaten van vogels zo ook op die van de Huiswaluw, is de temperatuur laag en regent het veel dan zullen er maar weinig insecten zijn en is het niet mogelijk om veel jongen groot te brengen, waardoor de aantallen drastisch kunnen dalen.

April was vrij zacht en erg wisselvallig met een gemiddelde temperatuur van 9.0 graden.

Toch was het vrij zonnig met zo'n 202 uren zon. Ook was het droog met 30 mm neerslag.

Mei had dit jaar twee totaal verschillende gezichten. De eerste helft van de maand was onder

invloed van een standvastig hogedrukgebied zeer zonnig, droog en vooral warm. Daarna

maakten depressies de dienst uit en was het uitermate wisselvallig en de gemiddelde

temperatuur was normaal met 14.5 graad. De zon scheen 200 uur en er viel 80 mm neerslag.

Juni had een koele start maar daarna werd het zomers warm met zelfs enkele tropische dagen.

De tweede helft van de maand was licht wisselvallig met enkele warme dagen. In Vlissingen

scheen de zon 272 uur. Het was vooral ook erg droog maar de laatste dagen viel er veel regen.

Juli 2006 was de warmste maand in drie eeuwen. Deze maand heeft veel warmterecords doen

sneuvelen. In Wilhelminadorp werd het 36.1 graden, de hoogste temperatuur daar sinds het

begin van de metingen in 1962. Het was ook een zeer droge maand: in Wilhelminadorp viel

slechts 5 mm tegen 68 mm normaal. De zon scheen 323 uren tegen 210 uren normaal. Het

was ook de zonnigste en warmste juli sinds het begin van de metingen (1907) in Zeeland.

Augustus verliep in tegen stelling tot juli erg teleurstellend met wisselvallig weer en maar

weinig zon (130 uur) ook viel er veel, erg veel regen zo'n 200 mm. Daarmee eindigde

augustus op de vijfde plaats op rij van natste augustusmaanden sinds de metingen in 1901.

Ook was de gemiddelde dagtemperatuur erg laag voor augustus met 16.4 graden

September was evenals juli een record maand en de warmste in 300 jaar. Er werden in

Zeeland maar liefst 26 dagen boven de 20 graden genoteerd. Ook was het zeer zonnig met 180

uren zon. De gemiddelde temp. was 17.4 graden. En het was droog met maar 12 mm. regen.

2006 was meteorologisch gezien een vreemd jaar, we startten met een koud voorjaar en

daarna werd het droog. In juli werd het zelfs zo droog en warm dat de huiswaluwennesten

letterlijk van onder het dak vielen, hetgeen toch wel wat jongen heeft gekost. En toen kwam

augustus, het was wel niet heel koud maar wel zeer wisselvallig en vooral nat, iets wat de

jongen ook niet ten goede komt. September maakte gelukkig weer veel goed, voor ons

althans.

Al deze extremen zullen zeker van invloed zijn geweest op het broedresultaat van onze

Huiswaluwen maar hoe dat uitpakt zullen we waarschijnlijk pas volgend jaar ondervinden.

Werkwijze

De Huiszwaluwentelling is volgens de handleiding LSB kolonievogels/zeldzame soorten van de SOVON uitgevoerd (van Dijk 1996).

Dit houdt in dat ertussen de datumgrenzen van 15 juli en 15 augustus éénmaal bewoonde nesten zijn geteld. Deze tellingen zijn op de fiets of te voet uitgevoerd waarna de gegevens op veldkaarten werden ingevuld.

Onder bewoonde nesten wordt verstaan: nesten waar aan gebouwd word, nesten die voltooid zijn en nesten die in goede gave conditie zijn en nesten met jongen. Daarbij wordt ook gelet op in en uit vliegende vogels en verse poep of poepresten onder de nesten.

Alle woonkernen zijn zodoende geïnventariseerd en ook is het gehele buitengebied van de Bevelanden uitgekamd op broedende Huiszwaluwen.

Kolonievogels en zeldzame soorten: Huiszwaluw

Handleiding landelijke soortenonderzoek broedvogels (LSB)

Inventarisatie *Half mei tot begin september*

Datum grens *15 juni-15 augustus gehele dag*

Methode Minimaal eenmaal nesttelling tussen de datumgrenzen, bij voorkeur begin augustus. Bewoonde nesten tellen: nesten waar aan gebouwd word, nesten die voltooid zijn en die in gave conditie zijn (in en uit vliegende vogels) en nesten met jongen (let op uitwerpselen) Nieuwe nesten worden op een andere plaats gebouwd of oude nesten worden geannexeerd. Houdt rekening met door mussen bewoonde nesten, herkenbaar aan nestmateriaal (veren, stro en dergelijke) dat uit de nestopening hangt.

Interpretatie Hoogste aantal nesten aanhouden.

Nestbouw kan, vooral bij droog weer, enkele weken in beslag nemen.

Vestiging tot in juli; telling voor begin juli doorgaans onvolledig.

Biotoop Gebouwen of bouwwerken.

Hieronder een opsomming van alle geïnventariseerde woonkernen, dorpen en steden en hun tellers, zonder hun inzet was deze telling niet mogelijk geweest. Nogmaals dank hiervoor. Ook is door de tellers geheel het buitengebied van de Bevelanden geïnventariseerd waar ook wederom nog enkele niet eerder ontdekte kolonies aanwezig waren.

plaats	teller	plaats	teller
Zuid-Beveland		Zuid-Beveland	
Hansweert	Frank Nijse	Baarland	Jet Vermijn
Schore	Frank Nijse	Hoedekenskerke	Niels de Schipper
Biezelingse	Niels de Schipper	's Heer Abtskerke	Jeanet Wisse
Kapelle	Niels de Schipper	Sinoutskerke	Jeanet Wisse
Eversdijk	Niels de Schipper	Kwadendamme	Peter Boelee
Wemeldinge	Addy en Rini Snoep	Oudelande	Gijs van Zonneveld
Kattendijke	Rogier Boogaard	Ellewoutsdijk	Ton Stapels
Kloetinge	Niek Oele	Driewegen	Peter Boelee
Wilhelminadorp	Rogier Boogaard	Ovezande	Wilco, Richard Wisse
Goesse Sas	Rogier Boogaard	Nisse	Peter Alblas
Goesse meer	Rogier Boogaard	Heinkenszand	Peter Alblas
Goes-Oost	Ies Meulmeester	's Heerenhoek	Wannes Castelijns
Goes-Zuid	Ies Meulmeester		
Oostmolenpark	Ies Meulmeester	Noord-Beveland	
Over-Zuid	Ies Meulmeester	Kats	Joop de Wild
Zonnewest	Ies Meulmeester	Colijnsplaat	Jacomien Bakker
Goes-West	Ies Meulmeester	Kortgene	Nettie Wilderom
Goes centrum	Ies Meulmeester	Wissenkerke	Gert van Bergeik
Goes-Noord	Ies Meulmeester	Geersdijk	Bianca Bassant
Noordhoek	Ies Meulmeester	Kamperland	Gert van Bergeijk
's H-Hendrikskinderen	Ies Meulmeester		
Wolphaartsdijk	Ies Meulmeester	Hals v/d Bevelanden	
Oud-Sabbinge	Ies Meulmeester	Bath	Niels de Schipper
's Heer Arendskerke	Paul de Kort	Rilland	Niels de Schipper
Eindewege	Paul de Kort	Stationsbuurt	Niels de Schipper
Lewedorp	Kees Los	Krabbendijke	Niels de Schipper
Nieuwdorp	Kees Los	Waarde	Niels de Schipper
Borssele	Wim de Wilde	Oostdijk	Niels de Schipper
's Gravenpolder	Wim de Wilde	Kruiningen	Dick Reijnhout
Langeweegje	Peter Boelee	Yerseke	Addy en Rini Snoep

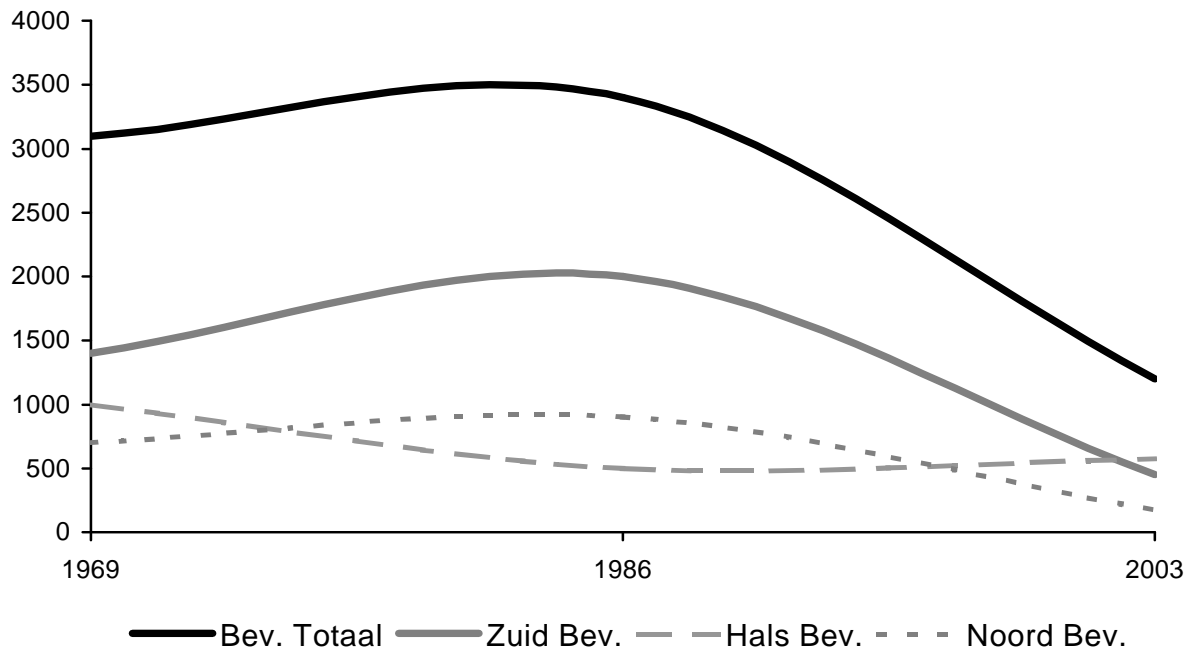
Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten besproken van de telling in 2006. Voor een uitgebreide bespreking van de kolonies en hun historie verwijs ik naar het verslag van de telling in 2003.

Tijdens de telling van 2006 zijn er net zoals bij de eerdere telling ook nog een aantal niet eerder opgemerkte kolonies gevonden. Deze zijn in de tabellen cursief en vet weergegeven, omdat van sommige nieuwe plekken ook de resultaten van voorgaande jaren bekend waren zijn de aantallen wat gewijzigd ten opzichte van de reeds eerder gepubliceerde tellingen. Ook zijn er nog enkele kleine schoonheidsfoutjes (dubbeltellingen) weggepoetst.

Om het geheel wat overzichtelijk te houden is Zuid Beveland opgedeeld in de gemeentes.

Aantalverloop Huiszwaluwen op de Bevelanden (1969-2003)

Hals van de Bevelanden (858)

Gemeente Reimerswaal (858)

Over Bath, het kleinste dorpje van de Bevelanden, blijkt elk jaar wel wat te vertellen, dus ook dit jaar weer. Nadat het vorig jaar wat minder ging, maakte 2006 weer veel goed. Er werden maar liefst 108 nesten geteld en aan de oude brandweerkazerne zaten er zelfs 56 onder één dakgoot. Dat dit niet onopgemerkt bleef bleek wel toen er zelfs een stukje in de krant met foto geplaatst werd, Omroep Zeeland wijdde er op TV aandacht aan en ook de commerciële zenders RTL 4 en 5 konden niet achterblijven. Landelijke aandacht dus, fantastisch toch.

Maar ook met Rilland ging het goed en steeg naar 143 en zeker ook opvallend te noemen was de stijging in Yerseke en de nabij gelegen subkolonie Seemaerte. In de overige dorpen bleven de aantallen min of meer gelijk. De kolonies aan de boerenhofsteden in het buitengebied bleven net zoals de meeste dorpen dit jaar min of meer gelijk. Behalve dan de Schalkhoeve die een behoorlijke buiteling maakte, er was daar dit jaar ook opvallend weinig nieuwbouw te zien wat volgens mij geen goed teken is. Ik ben dan ook benieuwd hoe het daar volgend jaar gaat. En ook ben ik belangstellend hoe het volgend jaar gaat met de zwaluwen in Rilland en Bath, waar dit najaar weer behoorlijk wat nieuwe natte natuur wordt aangelegd.

Hals van de Bevelanden	atlasblok	2006	2005	2004	2003
Bath		108	62	90	99
Rilland		143	123	86	63
Stationsbuurt		0	0	0	1
Valkenisse polder	<i>49-42-42</i>	8	8	-	-
Westhof	49-42-35	61	67	48	60
Middenhof	49-43-22	22	21	25	18
Schalkhoeve	49-52-13	26	42	40	49
Volkerdorp/Damespolder	49-44-32	0	0	0	0
Oostpolder hoeve	49-42-33	26	19	2	0
Krabbendijke		136	147	108	110
Waarde		102	102	88	46
Gemaal Waarde	49-41-44	12	8	6	4
Oostdijk		27	26	30	19
Uienfabriek Oostdijk	49-41-14	76	85	77	47
Kruiningen		17	19	14	4
Yerseke		49	36	31	16
Seemaerte (Zanddijk)	49-31-32	45	36	34	13
totalen		858	802	679	549

Enkele wetenswaardigheden in 2006 zijn dat de grootste subkolonie (76) zich nog steeds aan de uienfabriek nabij de Oostdijk bevindt. Dat de grootste kolonie aan één gebouw (61) Westhof is op de Bevelanden. Andere grote kolonies onder één dak waren hoeve Seemaerte (34) nabij Yerseke en de Oostpolder hoeve (26). En dit jaar is Rilland het dorp met de meeste Huiszwaluwen (143) van de Bevelanden, gevolgd door de winnaar van vorig jaar Krabbendijke (136) en Bath (108). In de Valkenisse polder werd weer een niet eerder opgemerkte kolonie (8) ontdekt, welkom in dit verslag zou ik zeggen.

Zuid-Beveland (872)

Gemeente Kapelle (194)

In de gemeente Kapelle bleven de aantallen bijna gelijk met die van de telling in 2005, hoewel er toch wel wat verschuiving zat in de aantallen. Zo werden in Biezeling de aantallen broedparen om onverklaarbare reden meer dan gehalveerd. Terwijl het in Wemeldinge, Hansweert en zeker in ook Schore hard vooruit ging. De aantalstijging in de omgeving van de Yerseke en Kapelse Moer werd ook vastgesteld in het dorp Yerseke en hoeve Seemaerte, dus toch een verband met de peilverhoging in de Yerseke? Ik denk dat we wel mogen vaststellen dat het zeker een positieve uitwerking heeft op de Huiszwaluwen. Natte natuur betekent vaak meer insecten (muggen) en meer voedsel is meer zwaluwen.

En om ook maar eens een actueel en gevoelig onderwerp aan te snijden: als er ooit tot ontpolderen word overgegaan zou dit ook wel eens positief voor de Huiszwaluw kunnen uitpakken op de Bevelanden zo rond deze “nieuwe natte zilte natuur”.

Zuid Bev. (Gem. Kapelle)	atlasblok	2006	2005	2004	2003
Hansweert		26	22	15	6
Schore		27	11	5	5
Hoeve Doeselaar	48-38-24	14	15	7	-
Biezeling		10	27	22	13
Kapelle		33	39	33	23
Eversdijk		5	4	8	4
Klazinahoeve	48-37-45	6	6	25	20
Prinsenhof	48-37-45	4	7	3	-
Wemeldinge		50	43	28	21
Zwartenburg	48-28-41	19	17	14	14
totalen		194	191	160	106

Gemeente Goes (239)

In Kloetinge werd zoals ik eigenlijk al verwachtte wederom geen broedgeval meer vastgesteld. Jammer! Hopelijk word dit dorp ooit weer eens bevolkt door nieuwe aanwas vanuit het naast gelegen gehucht Waanskinderen of vanuit de stad Goes.

Ook in Goes Noord werden wederom dit jaar geen Huiszwaluwen meer gevonden; hun laatste bolwerkje is door diverse oorzaken niet meer geschikt, maar ook in Goes Oost en West werden helaas geen Huiszwaluwennesten meer gevonden. En na dit slechte nieuws nu dan het goede nieuws. In Goes Zuid werden er dit jaar 11 nesten gevonden tegen vorig jaar 7 en in de nieuw aangelegde woonwijk Overzuid werden dit jaar 2 nesten opgespoord. Alles bij elkaar opgeteld van de stad Goes zowaar een verdubbeling van het aantal bezette nesten.

Ook op de Hoeve Mosselbank stegen de aantallen wederom van 11 naar 19 nesten. En in het Goesse Meer werd dit jaar ook weer eens een nest opgemerkt.

En er was ook nog een nieuwe kolonie op de Elzehoeve (ik hoopte er al wat langer op), een boerderij tegen Goes Oost aan; daar werden 4 nesten genoteerd.

Eigenlijk mogen we ook in de gemeente Goes weer best tevreden zijn. Door de band genomen bleven de aantallen stabiel in vergelijking met vorig jaar. In de stad Goes verdubbelden de aantallen zelfs van tien naar twintig bezette nesten, ondanks het verlies in sommige wijken. En ook rond het Ooster- en Westerschenge bleven de hoge aantallen gehandhaafd.

Zuid Bev. (Gem. Goes)	atlasblok	2006	2005	2004	2003
Kattendijke		8	8	8	5
Kloetinge		0	0	1	19
Waanskinderen	48-27-55	8	9	9	0
Goes-Noord		0	0	3	3
Goes-Zuid		11	7	6	4
Goes Overzuid		2	0	0	0
Goes-West		0	2	2	1
Goes-Oost		0	0	0	0
Elzehoefe	48-27-33	4	0	0	0
Goes centrum		2	1	2	0
Zonnewest		0	0	0	0
Noordhoek		0	0	0	0
Oost molenpark		0	0	0	0
Goesse meer		1	0	0	1
Goesse Sas		0	0	0	0
Hoeve Rotterdam	48-27-14	0	0	0	0
Hoeve Mosselbank	48-27-14	19	11	3	0
Wilhelminadorp		41	36	36	39
Blauwe wijk	48-26-15	18	16	3	3
Rode wijk	48-26-24	3	4	4	0
Wolphaartsdijk		21	24	15	20
Haven Wolphaartsdijk		0	0	0	0
Oud-Sabbinge		1	1	1	0
Sluis de Piet	48-25-22	17	12	8	5
Nieuw kraaijertsedijk	48-25-33	15	13	4	3
Veldzicht	48-25-12	21	28	19	21
Meerkoetweg 12	48-25-32	16	12	16	10
Eindewege		20	20	13	12
's Heer Arendskerke		6	10	7	12
's H-Hendrikskinderen		5	6	5	5
Totalen		239	220	165	163

Gemeente Borsele (439)

Vorig jaar konden we op het grondgebied van de gemeente Borsele geen stijging vaststellen. Maar dit jaar zat de klim er goed in en stegen de aantallen van 369 naar 439; een zeventig nestjes meer dan vorig jaar. Terwijl het in de buurgemeentes min of meer gelijk bleef. Zo blijkt maar weer dat geen Huiszwaluwenjaar hetzelfde is, wat het jaarlijks tellen van broedende Huiszwaluwen des te interessanter maakt.

Heugelijk nieuws is dat er na jaren van stilte in Lewedorp eindelijk weer eens Huiszwaluwen broedden. Deze kolonie zit er mogelijk al wat langer maar was eerder nog niet opgemerkt. Het feit dat er weer zwaluwen broeden in Lewedorp is iets vertekend, het dorp breidt namelijk wat uit door een nieuwbouwwijk en zodoende valt deze kolonie aan een boerderij binnen de bebouwde kom van Lewedorp.

Zuid Bev. (Gem. Borsele)	atlasblok	2006	2005	2004	2003
's Gravenpolder		23	12	20	12
Weeldijk	48-37-53	11	11	7	8
Magdalenahoeve	48-37-23	22	29	23	18
Kwadendamme		42	42	37	6
Langeweegje		37	36	36	27
's Heer Abtskerke		22	18	15	8
Sinoutskerke		0	0	0	0
Nisse		6	5	14	6
Zwaakhoek	48-36-55	2	3	7	5
manege Brilletjesdijk	48-46-23	12	4	4	2
Ovezande		2	3	3	3
Blazekop	48-45-25	0	8	19	-
Rietveldweg	48-45-14	2	7	6	-
Hoedekenskerke		45	23	26	14
Baarland		15	8	4	4
Oudelande		46	31	26	7
Ellewoutsdijk		43	36	39	35
Gemaal Ellewoutsdijk		6	0	0	0
Driewegen		13	2	0	2
Borssele		4	4	6	3
Korte Zuidweg	48-45-33	3	2	4	3
Hollestelleweg	48-45-14	9	10	5	4
't Klompekot	48-45-23	17	16	16	
's-Heerenhoek		3	4	0	0
Lewedorp		11	0	0	1
Nieuwdorp		3	4	2	2
De Graszode	48-35-14	27	26	12	7
Stoofweg	48-35-21	4	10	8	5
Heinkenszand		2	10	12	0
Oudelandeweg	48-35-35	10	8	7	-
Totalen		441	372	359	182

Hier volgen nog enkele wetenswaardigheden uit Zuid-Beveland: Het dorpje Wemeldinge herbergde de meeste broedparen (50) en was tevens de grootste subkolonie op Zuid-Beveland, gevolgd door Oudelande (46) en Ellewoutsdijk en Hoedekenskerke met beiden 45. De grootste kolonie aan één gebouw was dit jaar te vinden aan de Graszode (25), gevolgd door verrassend het Langeweegje (23) en op de derde plaats de Magdalenahoeve met 22 bezette nesten. Ander leuk nieuws was dat de Huiszwaluwen het gemaal bij Ellewoutsdijk (6) ontdekt hebben. Ook was er nog een nieuwe kolonie genaamd 't Klompekot tussen Borsele en 's-Heerenhoek

Noord-Beveland (309)

Gemeente Noord-Beveland (309)

Ook hier bleven in tegenstelling tot vorig jaar de aantallen Huiszwaluwen min of meer gelijk. Dit jaar werden er wel weer twee locaties bijgeschreven die nog niet eerder waren opgemerkt. Het betrof de boerderijen Hof Holland aan de Prinsendijk, waar het kennelijk al jaren goed toeven is gezien de aantallen, en de hoeve Schoonoord aan de Stekeldijk; die in het vorige verslag (2005) per abuis aan Geersdijk was gekoppeld.

Verrassend was eigenlijk wel dat de stijging er uit was dit jaar, hoewel op veel plekken de aantallen hoger lagen dan in 2005. Deze stilstand was vooral te wijten aan het ontbreken van zwaluwen aan de Wilhelminahoeve en de opvallende daling aan de Mariahoeve en zeker ook de afname in Colijnsplaat, wat van oorsprong toch een bolwerk is op Noord Beveland. Dit ondanks de inspanningen van de telster Jacomien Bakker die in Colijnsplaat de afgelopen jaren de plaatsing van al weer 22 kunstnestjes verzorgde.

Noord Beveland	atlasblok	2006	2005	2004	2003
Kats		11	17	7	7
Kortgene		39	28	34	24
Prinsendijk	48-15-15	0	0	0	3
Hof Holland	48-15-15	45	30	25	
Colijnsplaat		40	57	68	49
Camping Orisant	42-56-33	4	3	2	2
camping mattenburg	42-56-32	2	3	2	0
Emmelissedijk	42-55-35	25	30	34	26
Wissenkerke		25	17	10	2
Kamperland		36	25	8	7
Geersdijk		27	24	32	26
Hoekhof	42-55-55	13	15	5	-
Baashuisweg	42-54-53	10	11	8	-
Stroodorp		0	0	0	0
Gr. Middenhof	42-24-31	2	4	2	-
Wilhelminahoeve	48-14-45	0	11	1	-
Mariahoeve	48-14-45	19	29	13	-
Schoonoord	48-15-32	11	11	-	-
Totalen		309	315	251	146

Colijnsplaat was ondanks de grote afname weer het dorp met de meeste Huiszwaluwen (40) Gevolgd door Kortgene (39) en Geersdijk (38). Dit jaar was de eerste plaats voor de grootse kolonie aan één huis weggelegd voor de nieuwkomer Hof Holland met maar liefst (45) nesten onder de dakgoot

Evaluatie

Hals van Zuid-Beveland (858)

In de Hals van Zuid-Beveland werden in 2004 in totaal 679 Huiszwaluwen nesten gevonden en werden de aantallen op 700 geschat. In 2005 werden er in totaal 802 bezette nesten geteld dat zijn er 123 meer dan in 2004. Een stijging van bijna 18%, bijna net zo veel als in 2004 toen de stijging zo'n 23% betrof. In 2006 werden er 858 nesten genoteerd; dit is in vergelijking met 2005 slechts een stijging van 7%. Opvallend was dat de grootste stijgingen van aantallen zich vooral rond Rilland, Bath en in Yerseke en omgeving voordeden. Op de overige locaties werd veelal een stabilisatie of lichte achteruitgang waargenomen. En in de meeste grote kolonies in het buitengebied een lichte stijging en soms zelfs een lichte afname.

Het geschatte aantal in de Hals van Zuid-Beveland komt dan ook op zo'n 875 nesten. Zodoende komen we steeds dichterbij het aantal van 1000 nesten uit 1969 (Enkelaar).

jaar	2003	2004	2005	2006
Aantal broedpaar	549	679	802	858
Aantalsverloop		+130	+123	+56

Zuid-Beveland (874)

Op Zuid-Beveland werden tijdens de vorige telling 769 nesten vastgesteld en werden hier de aantallen broedende Huiszwaluwen op zo'n 800 stuks geschat.

In 2006 werden er totaal 874 nesten opgespoord, een kleine honderd meer dan in 2005. Dit betekent een stijging van 14%, bijna gelijk dus met die van 2005 (15%). In vergelijking met de eerste telling (2003) gaat het bijna om een verdubbeling van de aantallen. Opvallend was dat de aanwas vooral groot was in de Zak van Zuid-Beveland en dat rond zowel het Ooster- als het Westerschenge de aantallen gelijk bleven of maar licht stegen. Ook werden er een drietal niet eerder opgemerkte kolonies bijgeschreven dit jaar.

Het geschatte aantal broedparen van de Huiszwaluw zal zo om en nabij de 900 paar liggen.

jaar	2003	2004	2005	2006
Aantal broedpaar	451	667	769	874
Aantal verloop		+216	+103	+108

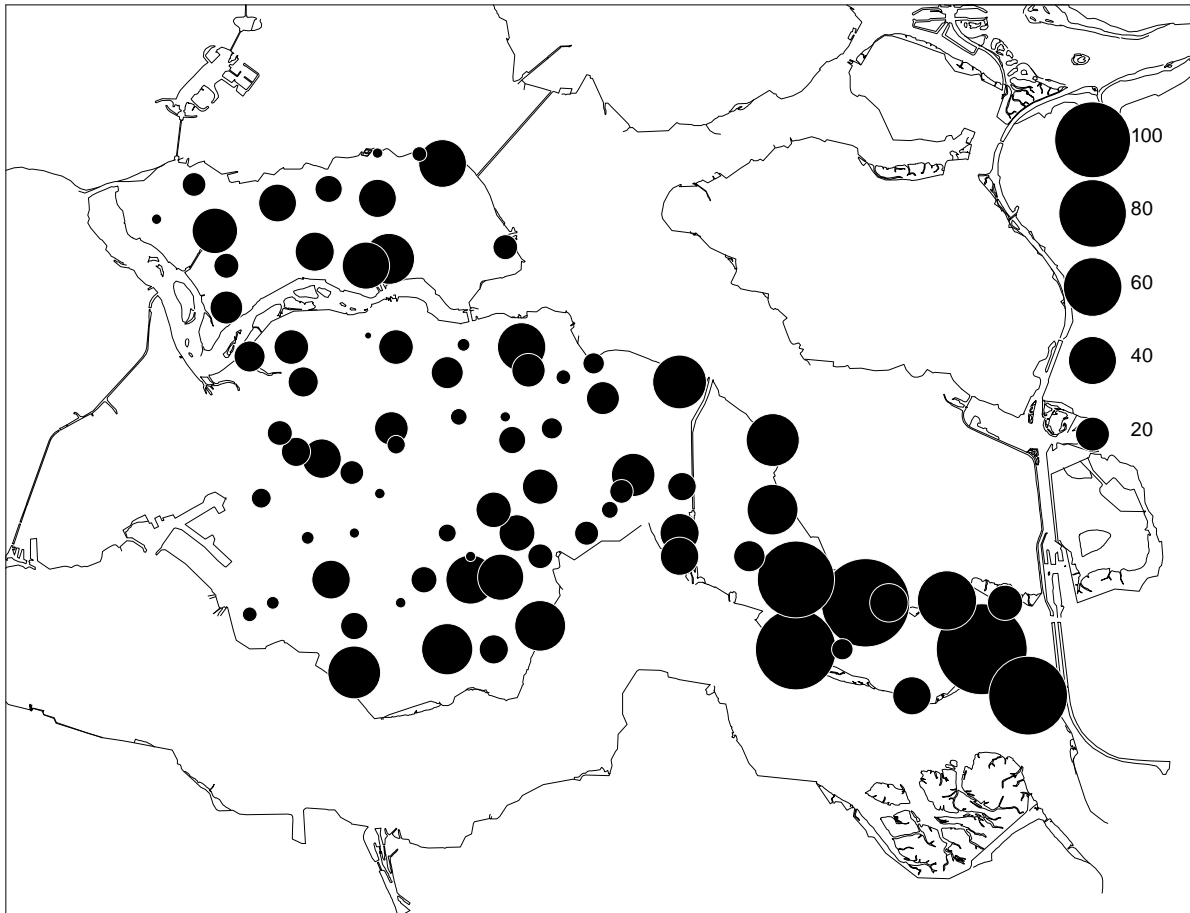
Noord-Beveland (309)

Op Noord-Beveland werden tijdens de vorige telling 315 nesten genoteerd in 2006 werden er 309 bezette nesten gevonden, eerder een stabilisatie dan een daling. Maar op de vraag waarom in het ene dorp of locatie de aantallen afnemen en in het andere toenemen, weet ik helaas het antwoord niet. In vergelijking met de eerste telling zien we een verdubbeling van de aantallen.

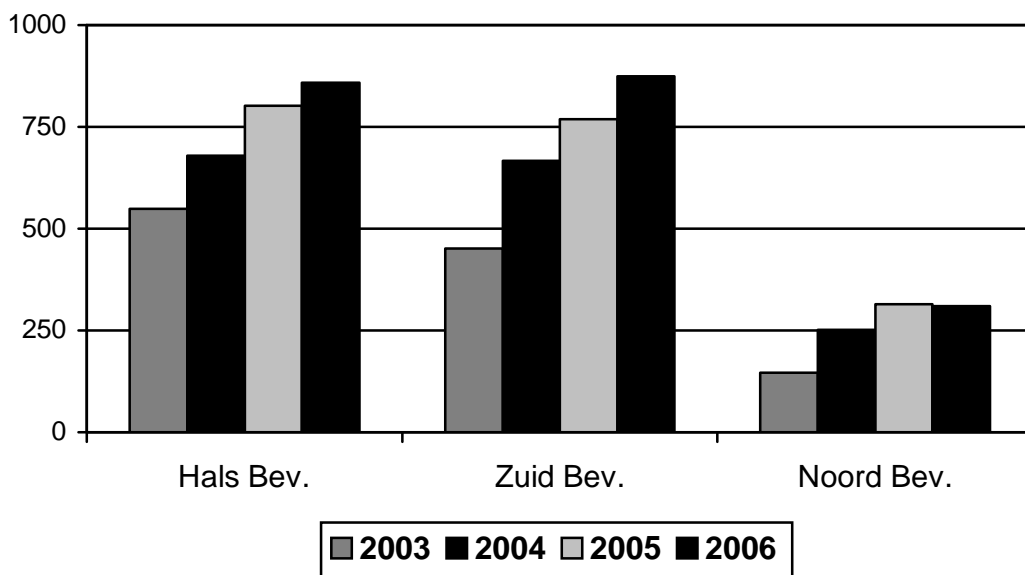
Het totale aantal nesten op Noord Beveland schat ik op 325 stuks voor het seizoen van 2006.

jaar	2003	2004	2005	2006
Aantal broedpaar	146	251	315	309
Aantal verloop		+105	+64	-6

Verspreiding van de Huiszwaluw op de Bevelanden in 2006

Aantalverloop deelgebieden 2003-2006

Conclusie

Tijdens de telling van 2006 werden op geheel de Bevelanden 2041 huiszwaluwnesten geteld. In 2005 werden 1886 nesten opgespoord; dit jaar dus 155 nesten meer. Het geschatte aantal broedparen Huiszwaluwen op de Bevelanden voor 2006 komt op 2100 stuks.

Dit aantal brengt ons tot een stijging van 8 % in vergelijking met de telling van 2005; toen stegen de aantallen zelfs met 18%. En gaan we het aantal van 2006 vergelijken met die van de eerste telling (2003), toen werden er 1146 nesten geteld en was het geschatte aantal 1200, geeft mijn rekenmachine een verschil aan van 893 nesten; dat is een stijging van ruim 77%!

Stijging per deelgebied in procenten (2003-2006)

	2003-2004	2004-2005	2005-2006
Hals Beveland	23%	31%	36%
Zuid-Beveland	32%	41%	84%
Noord-Beveland	42%	53%	52%

In bovenstaande tabel is het stijgingspercentage per deelgebied in vergelijking met de aantallen van de telling uit 2003 gezet. Ik zou zeggen kijk en vergelijk en zoek de verschillen.

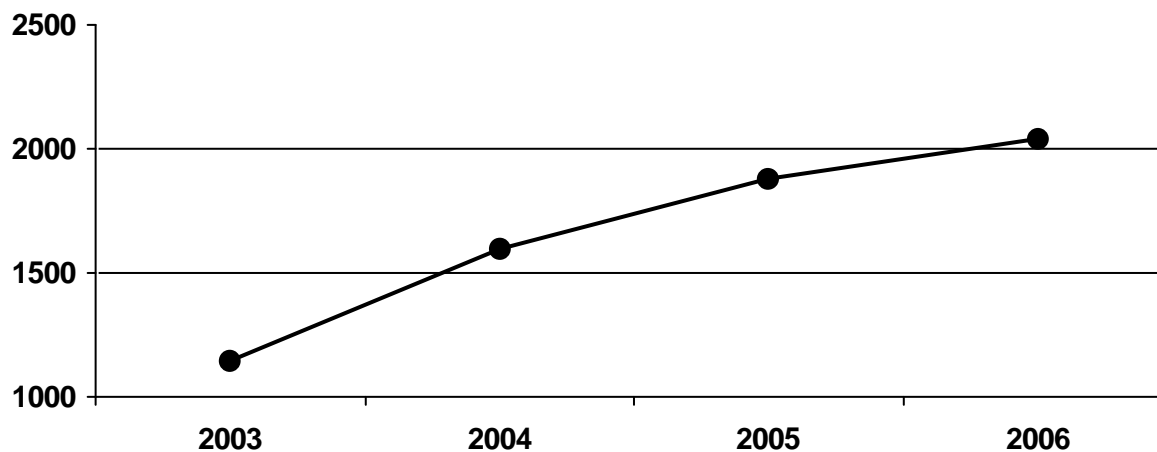
De spectaculaire stijging die de afgelopen jaren werd vastgesteld is in 2006 afgenomen. Dit is hoogst waarschijnlijk het gevolg van het minder gunstige broedseizoen van 2005 en mogelijk door ongunstige omstandigheden in het overwinteringsgebied en op de trek.

De extreme weersomstandigheden tijdens het broedseizoen van 2006 kunnen hier ook op van invloed zijn geweest. We hadden een koude start gevolgd door extreme warmte en droogte, de nesten vielen letterlijk van onder de goot. En dit werd weer gevolgd door weer extreme neerslag in augustus.

Ondanks deze “stabilisatie” is dit jaar toch de magische 2000-grens gepasseerd, en zijn de aantallen in vergelijking met die van de eerste telling in 2003 bijna verdubbeld.

Ik hoop dan ook dat we in 2007 kunnen schrijven dat het aantal van 2003 echt is verdubbeld.

Aantalverloop op de Bevelanden 2003-2006

De Oeverzwaluw

De Oeverzwaluw (*Riparia riparia*) broedt in grote delen van Eurazië en Amerika, meestal in open gebieden met zoetwater dicht in de buurt van de broedlocatie. In Nederland is de geschatte broedpopulatie 22.000 paar (SOVON 2006). De eerste oevertjes komen half maart al weer naar ons land. Deze zwalwtjes zijn echte opportunisten en weten goed gebruik te maken van tijdelijke potentiële steile wanden. Verdwijnt een geschikte broedplek dan wijken ze uit naar een andere locatie zo mogelijk op korte afstand, maar soms ook verder. Zo is er door ringonderzoek aangetoond dat er een levendige uitwisseling bestaat tussen broedkolonies binnen Nederland maar ook van en naar Duitsland, België en zelfs naar Engeland. Dit zelfs binnen één broedseizoen.

De Oeverzwaluw broedt in horizontale, zelf uitgegraven nestholtes. De gangen lopen iets op, zodat de regen er niet in kan lopen. Deze gangen variëren in lengte van 60-120 cm en hebben een doorsnede van 5 cm. De gang eindigt in een nestholte van 15 cm breed en 6 cm hoog.

In het begin van de vorige eeuw werden deze nesten vaak in afgekalfde beek- en rivieroever gemaakt maar ook in stuifkuilen in de duinen. Met het steeds verder verdwijnen van deze natuurlijke broedgelegenheid wordt er tegenwoordig veel gebruikt gemaakt van door mensen gecreëerde steile wanden. Zoals steil afgestoken slootranden, ontgrondingen, afgravingen, zanddepots, bouwputten en in speciale betonwanden met voorgevormde nestpijpjes. Oeverzwaluwen broeden altijd in kolonieverband variërend van enkele tot vele honderden paren, in het buitenland soms zelfs wel met vele duizenden broedparen op één lokatie.

Oeverzwaluwen broeden van mei tot diep in augustus en kunnen 1 tot 2 nesten groot brengen. Het eerste legsel bestaat vaak uit 5 eieren, het tweede uit 3-4 eieren. Deze worden gedurende 14 tot 16 dagen, door beide ouders bebroed. Na circa 3 weken vliegen de jongen alweer uit.

Het voedsel bestaat uit vliegende insecten (meest muggen) die in de vlucht, veelal boven open water en zoete moerasgebieden worden gevangen.

In de nazomer (juli, augustus) verzamelen de Oeverzwaluwen zich op grote slaapplaatsen in rietvelden maar soms ook op maïsakkers om daar gezamenlijk de nacht door te brengen.

Begin september vertrekken de Oeverzwaluwen weer naar het verre Afrika, waar ze overwinteren in de West-Afrikaanse Sahelzone.

Net zoals bij de Huiszwaluw is ook de populatie Oeverzwaluwen in Nederland en Europa onderhevig aan jaarlijkse schommelingen. Deze fluctuaties worden grotendeels veroorzaakt door omstandig heden in het overwinteringsgebied. Extreme droogte in de West Afrikaanse Sahelzone zal de populatie verder doen dalen terwijl natte omstandigheden tijdens de overwintering aldaar de populatiegrote ten goede komen.

Oeverzwaluwen op de Bevelanden

In Zuid West Nederland is de Oeverzwaluw al geruime tijd een vrij algemene broedvogel. In Zeeland gold dit echter alleen voor Zeeuws Vlaanderen. Daar wordt al vanaf begin vorige eeuw met regelmaat gebroed. Andere broedplekken in Zeeland waren toen de duinen van Walcheren en Schouwen. Incidenteel werd er ook in de Bevelanden en Walcheren gebroed. In de jaren vijftig en zestig werd aan “d’n overkant” met vele honderden broedparen gebroed verspreid over geheel Zeeuws Vlaanderen. Vooral midden jaren zestig toen er nog veel graafwerkzaamheden waren in de Kanaalzone en bij de Braakman. In de vele zanddepots en bouwputten broeden er vele honderden, in 1970 werden er zelfs 702 nesten geteld terwijl er in de rest van Zeeland slechts 11 bezette nestpijpjes werden gevonden.

In de loop van de zeventiger jaren ontstonden er ook op de Bevelanden en op Walcheren geschikte broedplaatsen. En wel bij werken voor de aanleg van het Sloegebied, het Veerse meer en aan het Schelde-Rijn kanaal. Vrijwel alle kolonies bevonden zich in zanddepots en bouwputten, sommige daarvan werden ruw (gesloopt) verstoord door werkzaamheden.

Globaal overzicht oeverzwaluwen op de Bevelanden (1975-2006)

(Bron: archief VWG de Bevelanden)

plaats	1975	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1989	1997	2005	2006
Kreekkraak	125	180	48	4		35		20		43				
Spui Bath									20		154	30	98	98
Sloegebied			5	22	10	6	25	40					2	1

Tijdens de aanleg van het Veersemeer werd er in 1968 gebroed in zandhopen op de Schotsman (3) en de Goudplaat (16). In het Sloegebied werd vooral rond de Totalplas gebroed. In 2005 werden er daar nog twee broedgevallen vastgesteld tijdens de aanleg van een havendok, ook in 2006 was er een paartje aanwezig.

Rond de aanleg van de Kreekraksluizen werd er ook veelvuldig gebruikt gemaakt van de daar ontstane zandhopen. Op het terrein van RWS bij de sluizen is er nog lange tijd gebroed. Ook rond de Spuikom van Bath en in de Anna-Mariapolder werd er tijdens de aanleg van het Schelde-Rijn kanaal veelvuldig gebruikt gemaakt van de daar ontstane broedgelegenheid. Na de bouwwerkzaamheden is er dan ook door RWS een permanente broedwand aan gelegd. Dit nabij de Spuikom van Bath waar lange tijd gebruik is van gemaakt. Maar helaas is door achterstallig onderhoud deze wand niet langer meer bruikbaar. Dit in tegenstelling tot de wand in het Markizaat (West Brabant) waar nog steeds grote aantallen tot broeden komen.

En toen bleef het tot dit voorjaar lange tijd stil rond de Oeverzwaluwen op de Bevelanden. Ik had ze al eerder zien vliegen begin april rond Bath en was op scherp gezet om eens wat meer nauwlettend op geschikte broedlocaties te gaan letten. Zodoende reed ik half juni langs de crossbaan bij Bath op zoek naar broedende roofvogels een wolkje Oeverzwaluwen in. En het duurde dan ook niet lang voor ik het eerste wandje met nestpijpjes gevonden had. De kolonie was verdeeld over een tweetal plekje, het mooiste wandje bevond zich vlak bij de startplaats van de motorcrossbaan (50) op nog geen meter afstand van het parcours. Het overige gedeelte van de kolonie (48) was verdeeld over een viertal kuilen in het parcours van de 4x4 club Zeeland. Waar tijdens het rijden met de terreinauto's op cm langs de nesten werd gereden.

Na een goed gesprek en een lekkere bak koffie met de leden van de 4x4 club Zeeland werd er besloten dat de kuilen waarin de Oeverwaluwen broeden zouden worden afgezet met gevaren lint, en dat er tijdens het broedseizoen niet meer werd ingereden en dat ze verder met rust gelaten zouden worden. Ook vertelde ze mij trots dat “die vogeltjes” er al zeker drie jaar lang broeden. Maar ja, hoeveel dan.....???? Dat wisten ze niet.

Deze toch wel verstorings gevoelige en risicovolle plek vraagt natuurlijk om wat meer aandacht en een eventuele aanleg van een broedwand op een geschiktere locatie. En wat blijkt nu het geval te wezen, dat dit najaar het woeste stuk grond wat naast de terreinen van beide clubs ligt verder ingericht zal worden als natuurgebied. Dit gebiedje, lokaal bekend als “de crossbaan bij Rilland”, is al jaren eigendom van DLG (Dienst Landelijk Gebied) en wordt nu in samenwerking met SBB (Staatsbosbeheer) verder ingericht om de bestaande natuurwaarden te behouden en te vergroten.

In dit voorheen vlakke terrein, begroeid met riet en vlierstruweel worden diverse kreeklopen gegraven en met de uitkomende grond worden aardewallen en hoge kreekruggen opgeworpen. Behalve enkele wandelpaden wordt er ook een heus observatiepunt/ kijkscherp aangelegd. En natuurlijk wordt er ook rekening gehouden met de wensen van de Oeverwaluw.

foto: Niels de Schipper

Oeverwaluwenkolonie crossbaan Rilland (12-7-2006)

De Oeverwaluwentelling is volgens de handleiding LSB kolonievogels/zeldzame soorten van de SOVON uitgevoerd (van Dijk 1996).

Dit houdt in dat ertussen de datumgrenzen van 20 mei en 15 juli eenmaal bewoonde nestholtes worden geteld.

Kolonievogels en zeldzame soorten: Oeverwaluw

Handleiding landelijke soortenonderzoek broedvogels (LSB)

Inventarisatie *Begin mei tot half augustus*

Datum grens *20 mei-15 juli gehele dag*

Method

Minimaal eenmaal nesten tellen tussen de datumgrenzen, bij voorkeur in tweede helft van juni. Let op voedselvluchten (tot meer dan enkele kilometers van de kolonie) en invallende vogels op potentiële broedplaats. Bewoonde nesten herkenbaar aan pootafdrukken, in de nestopening het ontbreken van spinrag, gave nestopening die niet is ingestort of uitgesleten, diepe gang en (na half juni) geluid van piepende jongen of aanwezigheid van bedelende jongen in het nest. Houd er rekening mee dat vestiging in nieuw ontstane steile wanden tot juli kan plaats vinden. Na half juli zijn kolonies doorgaans minder bezet (tweede broedsel). In september kunnen zich soms nog jongen in de nestholtes bevinden.

Interpretatie Hoogste aantal nesten aanhouden.

Vestiging tot in juli; telling voor juni, juli doorgaans onvolledig.

Biotoop steile wanden van afgravingen, in afgekalfde oevers van rivieren, kreken, sloten en schorren en in gronddepots en lange aarde wallen e.d. Nestelt ook in kunstmatig aangelegde verharde wanden met hopen.

Dankwoord

Zeer dankbaar ben ik de volgende personen die de steden, dorpen en velden zijn ingetrokken om de Huiszwaluwen en hun nesten op te sporen: Ton Stapels, Frank Nijse, Addy en Rini Snoep, Dick Reijnhout, Kees Los, Jet Vermijn, Peter Alblas, Ies Meulmeester, Paul de Kort, Rogier Boogaard, Wim de Wilde, Peter Boelee, Jeanet Wisse en haar beide zonen Richard en Wilco die samen Ovezande telden maar ook Bianca Bassant, Gert van Bergeijk, Nettie Wilderom. André Hannewijk coördineerde wederom de telling op Noord-Beveland. Tevens verzorgt Andre Hannewijk ook de verkoop van kunstnesten op de Bevelanden.

Maar natuurlijk ook de mensen die geen lid zijn van onze vogelwerkgroep maar net zo enthousiast meetelden namelijk: Joop de Wild en Jacomien Bakker op Noord-Beveland en Gijs van Zonneveld in Oudelande

Ik hoop dan ook van harte dat al deze genoemde personen zich het volgende telseizoen ook weer net zo enthousiast willen inzetten als de afgelopen seizoenen. Want vooral de lang lopende tellingen in een vast gebied zijn van zeer grote waarde voor de wetenschap, ik denk dan ook dat in de afgelopen telseizoenen de fundamenten hiervoor gelegd zijn.

Van de volgende personen mocht ik oude gegevens gebruiken: David Tempelman, Jethro Waanders en André Hannewijk. Zonder deze gegevens was het maken van dit rapport onmogelijk geweest. Nogmaals heel veel dank hiervoor.

Ook wil ik Mark Hoekstein bedanken voor het kritisch doornemen van dit verslag en het maken van de stippenkaart voor in dit rapport.

En natuurlijk niet te vergeten Addy en Rini Snoep die ook dit jaar weer de vermenigvuldiging van dit rapport verzorgden.

Tenslotte.....

Is na het lezen van dit rapport uw interesse gewekt voor de Huiszwaluw en heeft u zin om komend seizoen ook wat telwerk te verrichten neem dan gerust eens contact op met mij.

Niels de Schipper
Tel. 0113-343304
E-mail: nielsde@zeelandnet.nl

Literatuurlijst

SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Vergeer, J-W. & G. van Zuylen 1994. Broedvogels van Zeeland. Uitgeverij KNNV / Stichting Uitgeverij SOVON.

Van Dijk A.J. & Husting F. 1996. Broedvogelinventarisatie Kolonievogels en Zeldzame Soorten (handleiding Landelijk Soortenonderzoek Broedvogels). SOVON, Beek-Ubbergen.

Van Dijk A.J. 1996. Broedvogels inventariseren in proefvlakken. SOVON, Beek-Ubbergen.

SOVON Nieuws. Nieuwsbrief van SOVON Vogelonderzoek Nederland 16, jaargang nummer 2 mei 2003. Beek-Ubbergen.

SOVON Nieuws. Nieuwsbrief van SOVON Vogelonderzoek Nederland 17, jaargang nummer 2 juni 2005. Beek-Ubbergen.

Tempelman, D. 1995. De Huiszwaluw (*Delichon urbica*) in de gemeente Borsele, in de jaren 1989-1995. Heelblaadje 13 (5): 4-13.

Werkblad Zomer Gasten in Zeeland van Stichting Landschapsbeheer Zeeland. Nanning-Jan Honingh, Stichting Landschapsbeheer Zeeland. April 2002.

Bouw mee met de Huiszwaluw. Informatie folder van Vogel Bescherming Nederland, 2000.

Enkelaar.H. 1969. De Huiszwaluw als Broedvogel in Zeeland in 1969. De Composiet Derde jaargang nummer 5.

Waanders.J.1986. De Huiszwaluw als Broedvogel op Zuid-Beveland. De Kemphaan Vierde jaargang.

Waanders.J. 1988. De Huiszwaluw als Broedvogel op Noord-Beveland in 1988. De Kemphaan

Waanders.J. 1989. De Huiszwaluw als Broedvogel op Oost-Zuid-Beveland. De Kemphaan in 1987. De Kemphaan vijfde jaargang.

Internet sites

KNMI, de Bilt, www.knmi.nl

Vogelwerkgroep de Bevelanden: www.vwgdebevelanden.nl